

Lausunto

17.06.2020

Asia: VN/10633/2020

Digitaaliset keinot koronaviruskriisin jälkihoidossa -työryhmän väliraportti

Väliraportissa on kuvattu koronaviruskriisin aikaista digiloikkaa laajasti eri sektoreilla. Katsotteko, että sektorien kehitystyötä on kuvattu riittävällä tavalla?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Raportti on kokonaisuutena hyvä ja selkeä, ja keskittyy pääosin olennaisiin teemoihin riittävällä tarkkuustasolla.

Nuorisotyö on asemoitu raportissa taiteiden, viihteen ja virkistykseen alle (s. 15). Nuorisotyöllä on kuitenkin myös muita tavoitteita, esimerkiksi demokratiakasvatukseen ja yksilölliseen psykososiaaliseen tukeen liittyen, joten nykyinen otsikko ei aivan kuvaa nuorisotyön moniulotteisuutta. Kunnissa nuorisotyö asemoidaan usein osaksi kulttuuri- tai sivistyspalveluita, mutta myös järjestöt ja seurakunnat toteuttavat nuorisotyötä, jolloin nuorisotyön moninainen tavoitekenttä laajenee entuudestaan. Toivomme nuorisotyötä käsiteltävän joko oman otsikkonsa alla tai sana nuorisotyö lisättävän nykyiseen otsikkoon.

Raportissa viitataan tekemäämme selvitykseen kuntien digitaalisesta nuorisotyöstä. Toivomme tekstikappaleeseen lisättävän huomion siitä, että kyseessä on nimenomaan kuntien diginuorisotyötä kartoittanut selvitys, ei koko nuorisotoimialan osalta. Järjestöjen ja seurakuntien digitaalisesta nuorisotyöstä löytyy tietoja seuraavista selvityksistä: https://nuorikirkko.fi/wp-content/uploads/Digitaalinen-nuorisoty%C3%B6-kirkossa-2019_valmis_MUOK.pdf

<https://www.verke.org/wp-content/uploads/2018/12/Jarjestoraportti-2018.pdf>

Lisäksi toivomme kyseiseen kohtaan lisättävän huomion siitä, että nuorisotyö (niin kunnissa, seurakunnissa kuin järjestöissäkin) on merkittävä toimija nuorten digitaalisen osaamisen tukemisessa. Nuorten digitaaliset taidot vaihtelevat hyvin paljon, ja nuorisotyöllä on ainutlaatuinen rooli vapaa-ajan toimijana tarjota erilaisia mahdollisuuksia nuorten digiosaamisen kehittymiseen, mm. maker-toiminta, mediatoimitukset, pelitoiminta.

Luku 4 on nuorisotyön osalta kovin lyhytsanainen (s. 24), eikä kuvaa sitä toimintojen moninaisuutta, jota nuorisotyössä on verkossa tehty. Toivomme siis raporttiin lisättävän muutaman lauseen nuorisotyön koronan aikaisesta verkkotoiminnasta. Lisätietoja ja tuoreita tuloksia nuorisotyön verkkopalveluista koronakevään aikana löytyy seuraavien linkkien takaa. Nämä osaltaan avaavat myös nuorisotyön moniulotteisuutta:

- Digitaalisen nuorisotyön osamiskeskuksen katsaus koronan ensimmäisten viikkojen digitaaliseen nuorisotyöhön: <https://www.verke.org/blog/nuorisotyö-siirtyi-verkkoon-kertarysayksella/>

- Työpajayhdistyksen selvitys etsivästä nuorisotyöstä ja työpajatoiminnasta poikkeustilanteessa: <https://www.tpy.fi/etsiva-nuorisotyö/ajankohtaista/uusi-arki-nain-se-kay/>

- Kuntaliitto: Kunnallinen nuorisotyö poikkeusoloissa: <https://www.kuntaliitto.fi/blogi/2020/digilla-ja-jalan-kunnallinen-nuorisotyö-poikkeusoloissa>

- Allianssin selvitys alun korona-ajan nuorisotyöstä: <https://www.alli.fi/uutiset/koronavirus-siirtanyt-nuorisotyön-paaosin-verkkoon-nuorisotyön-tarve-korostunut>

Katsotteko, että toimet, joita väliraportissa esitetään, riittävässä määrin edistävät tavoitteita? Jos ette, miten toimenpiteitä tulisi täydentää?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Väliraportista puuttuvat toimenpiteet, joiden pyrkimyksenä on edistää kansalaisten digihyvinvointia. Esimerkiksi valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan rahoittamassa Digihyvinvointi perheissä – Suomi hyvin käytetyn ajan mallimaaksi -hankkeessa (2019-2020) on tuotettu Digihyvinvoinnin tiekartta, jossa esitetään konkreettisia keinoja kansalaisten digihyvinvoinnin edistämiseksi. Näitä toimenpide-ehdotuksia olisi hyvä tuoda esiin myös tässä väliraportissa.

Digiosallisuutta katsotaan väliraportissa hyvin kapea-alaisesti koulutuksessa tapahtuvan etäosallistumisen sekä sähköisten ja formaalien osallisuusjärjestelmien kautta tapahtuvan osallistumisen kautta. Väliraportissa tulisi tuoda enemmän esiin digitalisaation mahdollistamia uudenlaisia osallisuuden ja vaikuttamisen keinoja, joilla paitsi pyritään lisäämään kansalaisten kiinnostusta osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan myös edistetään yhteisöllisyyden kokemusta (esim. digiaktivismi, somevaikuttaminen, osallistuva budjetointi).

Nykyisellään otsikon digiosallisuus alla kuvaillaan lähinnä laitteiden saatavuuteen ja saavutettavuuteen liittyviä toimenpiteitä, ja digitaalisen osaamisen lissämiseen liittyviä toimenpiteitä ei juurikaan ole. Toivomme tähän kiinnitettävän huomiota lopullisessa raportissa. Laitetaitojen ohella myös digitaalisuuteen liittyviä sisältö-, tuottamis-, ja vuorovaikutustaitoja tulisi lisätä, ja tätä näkökulmaa toivomme myös tuotavan vahvemmin esiin. Digiosaamisen määrittelyssä voisi hyödyntää esimerkiksi DigComp 2.0-mallia. Toimenpide voisi olla esimerkiksi se, että varmistetaan kaikkia digiosaamisen osa-alueita vahvistettavan kaikkien kansalaisten keskuudessa.

Ehdotus paikka- ja aikariippumattoman arjen mahdollistamisen alle tulevaksi toimenpiteeksi: Mahdollistetaan paikka- tai aikariippumattomia harrastusmahdollisuuksia erityisesti lapsille ja nuorille. Lisätään nuorten vapaa-ajan parissa työskentelevien ammattilaisten osaamista koskien etäpalvelujen tuottamista. (Tämä olisi linjassa Valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan kehittämisohjelman kanssa, ks. s. 9-10 https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1410845/valtakunnallinen-nuorisotyön-ja-politiikan-ohjelma-2020-2023-hyvaksetty)

Lisäksi toimenpide-ehdotuksissa tulisi huomioida laajemmin kulttuuri-, nuoriso- ja vapaa-aika toimialana sekä järjestöjen ja yhdistysten merkitys. Tämä voitaisiin korjata lisäämällä esimerkiksi seuraavanlainen toimenpide-ehdotus: Lisätään kansalaisyhteiskunnan toimijoiden edellytyksiä vastata digitalisaation synnyttämiin tarpeisiin ja haasteisiin.

Toimenpiteeseen 19 toivotaan lisättävän nuorisotyö esimerkiksi seuraavankaltaisella lauseella:

"Selvitetään mahdollisuudet tukea lasten varhaiskasvatusta ja oppimista sekä perusopetuksen ja toisen asteen oppilaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua etäopetukseen ja -opiskeluun tukemalla laitehankintoja. Selvitetään mahdollisuus tukea laitehankintoja myös nuorisotyöhön ja muuhun lasten ja nuorten vapaa-ajalle kohdistuvaan toimintaan. Selvitetään yliopistoille rahoitusta laadukkaan tarjonnan lisäämiseen ja kehittämiseen. (OKM, OPH, VM, kunnat)."

Julkishallinnon osalta toimenpiteissä tulisi huomioida myös se, että digitaalisessa infrastruktuurissa on haettava synergiaetuja, jotta esimerkiksi verkkoyhteydet olisivat toimivat ja yhteensopivat koulujen ja kirjastojen lisäksi esim. nuorisotiloilla.

Mitkä toimenpide-ehdotukset tulisi priorisoida? Millä perusteilla?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Kansalaisten digitaalisella osaamisella sekä motivaatiolla hyödyntää digitaalisia palveluja omassa arjessaan sekä osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan on merkittävä yhteys siihen, miten myös yrityksissä ja elinkeinoelämässä laajemmin digitaalista transformaatiota viedään eteenpäin. Siksi digitalisaation edistämiseksi tulisi ennen kaikkea panostaa kansalaisten digitaalisen osaamisen vahvistamiseen, digitaalisen infrastruktuurin kehittämiseen, julkisten palvelujen digitalisoimiseen sekä luomalla edellytyksiä uudelle kansalaistoiminnalle digitalisaation mahdollisuuksia hyödyntäen.

Mitä toimenpide-ehdotusten toteutuksessa tulee huomioida?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Toimenpide-ehdotuksissa tulisi huomioida paremmin kansalaisyhteiskunnan ja erilaisten vapaa-ajantoimijoiden merkitys digitalisaation edistämässä ja käyttönotossa, kansalaisten digitaalisen osaamisen vahvistamisessa sekä digitaalisen eriarvoisuuden vähentämisessä. Erityisesti tätä tulisi korostaa lapsia ja nuoria koskevien toimenpiteiden osalta.

Valtioneuvoston kanslian tuottamassa Digiajan peruskoulu –hankkeen loppuraportissa (2019) todetaan, että “suomalaisoppilaat edelleen hankkivat suuren osan digitaalisista taidoistaan koulun ulkopuolisen vapaa-ajan käytön myötä, eikä koulujen digiresurssien käytöllä tai niiden määrällä siksi näytä olevan oppilaiden osaamiseen havaittavaa vaikutusta.” Tutkimukset myös osoittavat, että monella nuorella on merkittäviä haasteita sähköisessä viranomaisasioinnissa sekä tietotekniikan perusteiden hallinnassa. Nuorten digitaalisen osaamisen tukemista ei voida säilyttää ainoastaan koulujen tehtäväksi, koska myös koulujen välillä on merkittäviä tasoeroja. Tutkimuksissa on esimerkiksi havaittu, että keskituloisten asuinalueiden nuorilla on merkittävästi paremmat digitaaliset sisältötaidot kuin pienituloisimpien asuinalueiden nuorilla.

Paikka- ja aikariippumattoman arjen kehittäminen on hyvä ja kannatettava tavoite. Sen ohella tulisi kuitenkin panostaa sellaisten toimintamallien ja palvelujen kehittämiseen, joissa hyödynnetään digitaalista teknologiaa osana kasvokkaisia palveluita, esim robotiikka, lisätty todellisuus.

Kaiken kaikkiaan digitalisaatio näyttäytyy raportissa ennen kaikkea tietoverkkojen hyödyntämisenä. Koronaviruskriisi korosti ja kiihdytti erityisesti tietoverkkojen avulla tapahtuvaa toimintaa, mutta laajamittaisempi yhteiskunnallinen digiloikka vaatisi myös muiden digitalisaation osa-alueiden tarkastelua ja niihin panostamista. Koronan aikana kartutettu digiosaaminen on myös hyvin rajallista, mutta voi toki toimia pohjana laajemmalle digiosaamiselle. Koronaviruskriisin myötä asenneilmapiiri digitalisaatiota kohtaan lienee muuttunut aiempaa otollisemmaksi, joten nyt kannattaisi hyödyntää potentiaali kokonaisvaltaisen digitalisaation näkökulmasta, ja tämän tulisi näkyä toimenpidesuosituksissa.

Suomessa ei ole vielä rakenteellisia edellytyksiä digitalisaation laajamittaiseen hyödyntämiseen, erityisesti julkisten digitaalisten palvelujen laatu ja käytettävyys eivät esimerkiksi vastaa vielä mobiiliteknologisen kehityksen myötä syntyneisiin tarpeisiin. Rakenteiden kehittäminen sekä verkkopalveluiden jatkuva kehittäminen kertyneen asiakasymmärryksen perusteella tulisi lisätä vahvemmin toimenpiteisiin ja tavoitetasolle.

Toimenpide-ehdotuksissa on viitattu jo käynnissä oleviin hankkeisiin, joiden osana toimenpiteitä voidaan edistää. Tunnistattekko muita hankkeita, joihin toimenpiteet tulisi kytkeä?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

Keitä toimenpiteissä ja niiden toteutuksessa/mahdollisissa tulevissa hankkeissa tulisi olla mukana ja miten hankkeet tulisi resursoida? Olisitteko itse halukas osallistumaan toteutukseen?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Verke koordinoi digitaalisen nuorisotyön osaamiskeskusta, joka toimii yhtenä opetus- ja kulttuuriministeriön nuorisoalan valtakunnallisena osaamiskeskuksena tavoitteenaan edistää nuorisoalan digitalisaatiota ja nuorten parissa toimivien ammattilaisten digitaalisen osaamisen vahvistumista esimerkiksi digitaalisten palvelujen kehittämisen ja nuorten yhdenvertaisen digitaalisen osaamisen näkökulmista. Verke on halukas edistämään eri hallinnonalojen ja toimialojen välistä yhteistyötä sekä digitalisaatiota koskevien toimenpiteiden toimeenpanoa nuorisoalalla.

Vapaamuotoinen lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Tuominen Suvi
Verke / Helsingin kaupungin nuorisopalvelut - Digitaalisen nuorisotyön
osaamiskeskus